

ISSN 2617-9660

DOI: [https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-3\(15\)](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-3(15))

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР СУДОВОЇ
ЕКСПЕРТИЗИ З ПИТАНЬ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ

ЕКСПЕРТ: ПАРАДИГМИ ЮРИДИЧНИХ НАУК І ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

EXPERT: PARADIGM OF LAW
AND PUBLIC ADMINISTRATION

№ 3 (15) – червень 2021

Електронне наукове видання
підготовлене у науковому партнерстві
із Всеукраїнською Асамблеєю
докторів наук з державного управління

Київ
Видавництво Ліра-К
2021

Редакція

Головний редактор

Романенко Євген Олександрович,
доктор наук з державного управління, професор,
Проректор з наукової роботи Національного
авіаційного університету, Президент Асамблеї
докторів наук з державного управління України,
Академік Міжнародної Кадрової Академії,
Академії наук вищої школи та Української
Технологічної Академії, Почесний доктор На-
ціонального інституту економічних досліджень
Грузії, Заслужений юрист України. Заступники
головного редактора:

Федоренко Владислав Леонідович,
доктор юридичних наук, професор,
DrHb-доктор хабілітований наук правничих,
заслужений юрист України
Кислий Анатолій Михайлович,
доктор юридичних наук, професор
Жукова Ірина Віталіївна,
кандидат наук з державного управління,
доцент

Видається з листопада 2018 року
Періодичність: 6 разів на рік + спецвипуск
Друкується за рішенням Вченої ради
Науково-дослідного центру судової експертизи
з питань інтелектуальної власності
Міністерства юстиції України
(Протокол №28 від 16.06.2021)

Згідно Наказу Міністерства освіти і науки
України від 28.12.2019 № 1643 (Додаток 4)
журналу присвоєно категорію "Б"
в галузях юридичних наук та державного
управління

Видання включено до Google Scholar, а, також,
до міжнародних наукометричних баз: Turkish
Education Index (Турція), Polish Scholarly
Bibliography (Польща), Eurasian Scientific Journal
Index, ResearchBib.

Відповідальність за зміст, достовірність фактів,
цитат, цифр несуть автори матеріалів. Редакція
залишає за собою право на незначне редагування
і скорочення (зі збереженням авторського
стилю та головних висновків). Редакція не
завжди поділяє думки авторів та не несе
відповідальність за надану ними інформацію.
Матеріали подано в авторській редакції.
Передрук – тільки з дозволу редакції.

Адреса редакційної колегії: вул. Фрометівська, 2,
м. Київ, 03039 E-mail: irina.pravo@ukr.net
<http://maup.com.ua/ua/ekspert.html>

Адреса видавництва:
«Видавництво Ліра-К»
Свідцтво № 3981, серія ДК.
03142, м. Київ, вул. В. Стуса, 22/1
тел./факс (044) 247-93-37; 228-81-12
Сайт: lira-k.com.ua, редакція: zv_lira@ukr.net

Editorial

Editorial in Chief

Romanenko Yevgen Oleksandrovych,
Doctor of Science in Public Administration,
Professor, Vice-Rector for Research at the National
Aviation University, President of the Assembly of
Doctors of Science in Public Administration
of Ukraine, Academician of International
Personnel Academy, Academy of Higher Schools
and Ukrainian Technological Academy, Honorary
Doctor of Economics and National Studies
of Ukraine

Honored Lawyer of Ukraine Deputy Editors:
Fedorenko Vladislav Leonidovich,
Doctor of Law, Professor, DrHb-Doctor Habilitated
Law Sciences, Honored Lawyer
of Ukraine
Kislii Anatoliy Mikhailovich,
Doctor of Law, Professor
Iryna Vitaliivna Zhukova,
Candidate of Sciences in Public Administration,
Associate Professor

Published from november 2018
Pereodisity: 6 times on a year + one
Published according to the decision
of the Academic Council of the Research Center
for Forensic Examination on Intellectual
Property of the Ministry of Justice of Ukraine
(Protocol No 28 from 16.06.2021)

According to the Order of the Ministry of
Education and Science of Ukraine dated December
28, 2019 № 1643 (Annex 4), to the magazine was
assigned category "B" in the fields of legal sciences
and public administration.

The publication is included in Google Scholar,
as well as in international scientific databases:
Turkish Education Index (Turkey), Polish Scholarly
Bibliography (Poland), Eurasian Scientific Journal
Index, ResearchBib.

The authors are responsible for the content,
accuracy of the facts, quotes, numbers. The editors
reserves the right for a little change and reduction
(with preservation of the author's style and main
conclusions). Editors can not share the world views
of the authors and are not responsible
for the information provided. Materials filed
in the author's edition.
Reprinting – with the editorial's permission strictly.

Address of the editorial board: street Frometov-
skaya, 2, Kiev, 03039 mail: irina.pravo@ukr.net
<http://maup.com.ua/ua/ekspert.html>

Address of the editorial:
«Publishing Lira-K»
Certificate number 3981, series DK.
03142, Kyiv, street. V. Stusa, 22/1
tel / fax (044) 247-93-37; 228-81-12
Website: lira-k.com.ua, editorial: zv_lira@ukr.net

Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління : електронне
наукове видання : збірник. – 2021. – № 3 (15) – червень. – Київ : Видавництво Ліра-К,
2021. – 254 с.

Головний редактор:

Романенко Євген Олександрович – доктор наук з державного управління, професор, проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету, Президент Асамблеї докторів наук з державного управління України, Академік Міжнародної Кадрової Академії, Академії наук вищої школи та Української Технологічної Академії, Почесний доктор Національного інституту економічних досліджень Грузії, Заслужений юрист України.

Заступники головного редактора:

Федоренко Владислав Леонідович – доктор юридичних наук, професор, DrHb-доктор хабілітований наук правничих (Польська академія наук), заслужений юрист України, директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України.

Кислий Анатолій Михайлович – доктор юридичних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту права Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Жукова Ірина Віталіївна – кандидат наук з державного управління, доцент, заступник директора з навчально-виховної роботи Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Члени редакційної колегії з державного управління:

1. **Акімова Людмила Миколаївна** – доктор наук з державного управління, доцент кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом.

2. **Воротін Валерій Євгенович** – доктор наук з державного управління, професор, завідувач відділу комплексних проблем державотворення Інституту законодавства Верховної Ради України.

3. **Гурковський Володимир Ігорович** – доктор наук з державного управління, старший дослідник, професор кафедри інформаційної політики та цифрових технологій Національної академії державного управління при Президентові України, перший заступник директора ВГО «Центр дослідження проблем публічного управління».

4. **Кіслов Денис Васильович** – доктор наук з державного управління, доцент, член-кореспондент Української академії наук, професор кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом.

5. **Кринична Ірина Петрівна** – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління та місцевого самоврядування Дніпропетровського регіонального інституту державного управління при Президентові України.

6. **Міхальський Томаш** доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету, Гданськ, Польща.

7. **Мотренко Тимофій Валентинович** – доктор філософських наук, професор, Академік Національної академії педагогічних наук України, професор кафедри публічного ад-

міністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом.

8. **Новак-Каляєва Лариса Миколаївна** – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України.

9. **Орлова Наталія Сергіївна** – доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Київського національного торговельно-економічного університету.

10. **Рябцев Геннадій Леонідович** – доктор наук з державного управління, кандидат технічних наук, професор, професор Києво-Могилянської школи врядування, головний науковий співробітник Національного інституту стратегічних досліджень, директор спеціальних проектів Науково-технічного центру «Псіхея», член Експертної ради Міністерства енергетики України, член Комітету з питань розвитку економічної конкуренції Торгово-промислової палати України, експерт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти.

11. **Сурай Інна Геннадіївна** – доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри публічного управління та публічної служби Національної академії державного управління при Президентові України.

12. **Тимошик Лілія Павлівна** – кандидат економічних наук, Вчений секретар Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України, судовий експерт, оцінювач.

13. Хаджирадєва Світлана Костянтинівна – доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри публічного управління та публічної служби Національної академії державного управління при Президентові України.

14. Якимчук Аліна Юріївна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри дер-

жавного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування.

15. Яровой Тихон Сергійович – кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної Академії управління персоналом.

Члени редакційної колегії з права:

16. Ануфрієв Микола Іванович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Міжрегіональної Академії управління персоналом.

17. Берназюк Ян Олександрович – доктор юридичних наук (конституційне право; муніципальне право), професор кафедри конституційного та міжнародного права, Заслужений юрист України, професор кафедри Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського.

18. Вечорек Лешик – доктор хабілітований, доцент, завідувач кафедри кримінального права, кримінології та криміналістики Відділення права та соціальних наук Університету Яна Кохановського в м. Кельце (Польща).

19. Дорохіна Юлія Анатоліївна – доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри управління безпекою, правоохоронної та антикорупційної діяльності Міжрегіональної Академії управління персоналом.

20. Заросило Володимир Олексійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри управління безпекою, правоохоронної та антикорупційної діяльності Міжрегіональної Академії управління персоналом.

21. Кайдашев Роман Петрович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Міжрегіональної Академії управління персоналом.

22. Кислий Анатолій Михайлович – доктор юридичних наук, професор, директор Научально-наукового інституту права Міжрегіональної Академії управління персоналом.

23. Коваленко Валентин Васильович – доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, член-кореспондент Національної академії правових наук України, провідний науковий співробітник сектору авторського права та суміжних прав лабораторії авторського права та інформаційних технологій Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України.

24. Козаченко Олександр Іванович – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри управління безпекою, правоохоронної та антикорупційної діяльності Міжрегіональної Академії управління персоналом.

25. Литвиненко Віктор Іванович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Міжрегіональної Академії управління персоналом.

26. Муравйов Кирило Володимирович – доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри адміністративного, фінансового та банківського права Міжрегіональної Академії управління персоналом.

27. Нестерович Володимир Федорович – доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри державно-правових дисциплін Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка.

28. Ніколас Шмітт – кандидат наук, старший науковий співробітник Інституту федералізму Університету Фрібургу (Швейцарія).

29. Скрипнюк Олександр Васильович – доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, Заслужений юрист України, Заступник директора Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України.

30. Титко Анна Василівна – кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ.

31. Фатхутдінов Василь Гайнулович – доктор юридичних наук, начальник головного управління Пенсійного фонду України у Київській області.

32. Яблонская-Бонса Йоланта – професор, доктор юридичних наук, керівник кафедри теорії, філософії та історії права Академії Леона Козьмінського в Варшаві, головний редактор часопису «Критика права» (Республіка Польща).

33. Янчук Артем Олександрович, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, радник Першого заступника Голови Верховної Ради України.

34. Яскренія Єжи – професор, доктор хабілітований (Dr Hab), декан Факультету юридичних і суспільних наук Університету ім. Яна Кохановського в м. Кельце, завідувач кафедри конституційного, європейського і міжнародного публічного права, Віце-президент Правління Польського Товариства конституційного права, Спікер Товариства Польських парламентаріїв, член Правління Європейського Товариства колишніх парламентаріїв Ради Європи (FP-AP) в Парижі (Польща)

Editor in Chief:

Romanenko Yevgen Oleksandrovykh – Doctor of Science in Public Administration, Professor, Vice-Rector for Research at the National Aviation University, President of the Assembly of Doctors of Science in Public Administration of Ukraine, Academician of International Personnel Academy, Academy of Higher Schools and Ukrainian Technological Academy, Honorary Doctor of Economics and National Studies of Ukraine.

Deputy Editors:

Fedorenko Vladislav Leonidovich – Doctor of Law, Professor, Director of the Scientific Research Center of Forensic Examination from the questions of Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine.

Kisliy Anatoliy Mikhailovich – Doctor of Law, Professor, Director of the Educational and Research Institute of Law of the Interregional Academy of Personnel Management.

Zhukova Iryna Vitaliivna – Candidate of Science in Public Administration, Associate Professor, Deputy Director from the Educational Work of the Educational and Scientific Institute of Management and Psychology of the State Institution of Higher Education UNIVERSITY OF EDUCATIONAL MANAGEMENT.

Members of the editorial board of Public Administration:

1. **Akimova Liudmyla Nikolaevna** – Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor of the Department of Public Administration of the Interregional Academy of Personnel Management.

2. **Vorotin Valery Yevgenyovych** – Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Head of the Department of Complex Problems of State Building of the Institute of Legislation of the Verkhovna Rada of Ukraine.

3. **Gurkovsky Volodymyr Igorevich** – Doctor of Sciences in Public Administration, Senior Researcher, Professor of the Department of Information Policy and Digital Technologies of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, First Deputy Director of the Center for Research on Public Administration Problems. vladimir.

4. **Khadzhyradieva Svitlana Kostiantynivna** Doctor of Science in Public Administration, Professor Head of the Department of Public Administration and Public Service of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine.

5. **Kislov Denis Vasilievich** – Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Corresponding Member of the Ukrainian Academy of Sciences, Professor of the Department of Public Administration of the Interregional Academy of Human Resources Management.

6. **Krynychna Iryna Petrivna** – Doctor of Science in Public Administration, Professor, Professor of the Department of Public Administration and Local Self-Government of Dnipropetrovsk Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine.

7. **Michalski Tomasz** Doctor of Science, Associate Professor, Department of Geography, Regional Development, Gdansk University, Gdansk, Poland.

8. **Motrenko Tymofii Valentinovich** – Doctor of Philosophy, Professor, Academician of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Professor of the Department of Public Administration of the Interregional Academy of Personnel Management.

9. **Novak-Kalyaeva Larisa Nikolaevna** – Doctor of Science in Public Administration, Professor, Professor of the Department of Public Administration of the Lviv Regional Institute of Public Administration of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine.

10. **Orlova Nataliia Sergeevna** – Doctor of Sciences in Public Administration, professor, professor of the Department of Public Administration and Management of Kyiv National Trade and Economics University.

11. **Riabtsev Gennadii Leonidovich** – Doctor of Science (Dr. Hab.) in Public Administration, Candidate of Sciences (PhD) in Chemical Engineering, Professor, Professor of the Kyiv-Mohyla School of Governance; Chief Researcher of the National Institute for Strategic Studies; Special Projects Director of Scientific and Technical Centre PSYCHEA; Member of the Expert Board of Ministry of Energy of Ukraine, Member of the Committee on Economic Competition Development of the Chamber of Commerce and Industry of Ukraine; Expert of the National Agency for Higher Education Quality Assurance.

12. **Suray Inna Gennadyevna** – Doctor of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Professor of Public Administration and Public Service at the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine.

13. Timoschik Liliya Pavlivna – Candidate of Economic Sciences, Scientific Secretary, Scientific and Research Center for Shipboard Expertise, Power Supply and Telecommunications Ministry of Justice of Ukraine, Shipboard Expert.

14. Yakymchuk Alina Yurievna – Doctor of Economics, professor, professor of the Department of Public Administration, Documentation and In-

formation Activity of the National University of Water Management and Nature Management.

15. Yarovoi Tikhon Sergeevich – Ph.D. in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Public Administration of the Interregional Academy of Personnel Management.

Members of the editorial board:

16. Anufriev Nikolai Ivanovich – Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Administrative, Financial and Banking Law of the Interregional Academy of Personnel Management.

17. Bernaziuk Ian Alexandrovich – Doctor of Law (constitutional law; municipal law), Professor of the Department of Constitutional and International Law, Honored Lawyer of Ukraine, Professor of the department V.I. Vernadsky Taurida National University.

18. Dorokhina Juliia Anatolievna – Doctor of Law, Associate Professor, Professor of the Department of Security Management, Law Enforcement and Anti-corruption Activities of the Interregional Academy of Personnel Management.

19. Fatkhutdinov Vasyl Hajnulovitch – Doctor of Law, Head of the Main Department of the Pension Fund of Ukraine in the Kyiv region.

20. Jabłońska-Bonca Jolanta – Prof., dr hab., Head of the Department of Theory, Philosophy and History of Law of the Leon Kozminski Academy in Warsaw, Editor-in-Chief of the journal Critique of Law (Republic of Poland).

21. Kaydashev Roman Petrovich – Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Administrative, Financial and Banking Law of the Interregional Academy of Personnel Management.

22. Kisly Anatoly Mikhailovich – Doctor of Law, Professor, Director of the Educational and Research Institute of Law of the Interregional Academy of Personnel Management.

23. Kisly Anatoly Mikhailovich – Doctor of Law, Professor, Director of the Educational and Research Institute of Law of the Interregional Academy of Personnel Management.

24. Kozachenko Oleksandr Ivanovich – Candidate of Legal Sciences, Senior Researcher, Professor of the Department of the Department of Security Management, Law Enforcement and Anti-corruption Activities of the Interregional Academy of Personnel Management.

25. Kovalenko Valentin Vasilievich – Doctor of Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Corresponding member of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Leading Researcher of the Copyright and Related Rights Sector of the Laboratory of Copyright and Information Technologies of the Scien-

tific and Research Center of Forensic Expertise on Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine.

26. Muraviov Kyrylo Volodymyrovych – Doctor of Law, Professor, Head of the Department of Administrative, Financial and Banking Law of the Interregional Academy of Personnel Management.

27. Nesterovych Volodymyr Fedorovych – Doctor of Law, Associate Professor, Head of the Department of State and Legal Disciplines of Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko.

28. Nicolas Schmitt – PhD, Senior Research Fellow of the Institute of Federalism of the University of Fribourg (Switzerland).

29. Skrypniuk Oleksandr Vasylovych – Doctor of Law, Professor, Academician of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, Deputy Director of the Institute of State and Law. V.M. Koretsky NAS of Ukraine.

30. Tytko Anna Vasylivna – Candidate of Law, Leading Researcher at the National Academy of Internal Affairs.

31. Vychorek Lesik – doctor habilitated, Associate Professor, Head of The Department of Criminal Law, Criminology and Criminalistics, The Faculty of Law and Social Sciences, Jan Kochanowski University in Kielce (Poland).

32. Yaskrenia Jerzy – professor, doctor habilitated (Dr Hab), Decan of the Faculty of Law and Social Sciences, University. Jan Kochanowski in Kielce, Head of the Department of Constitutional, European and International Public Law, Vice-President of the Board of the Polish Society of Constitutional Law, Speaker of the Society of Polish Parliamentarians, Member of the Board of the European Society of Former Parliamentarians of the Council of Europe (FP-AP) in Paris (Poland).

33. Yanchuk Artem Oleksandrovych, Doctor of Law, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, Adviser to the First Vice Speaker of The Verkhovna Rada of Ukraine.

34. Zarosylo Volodymyr Olexijovych – Doctor of Law, Professor, Head of the Department of Management of Security, Law Enforcement and Anti-Corruption Activity of the Interregional Academy of Personnel Management.

Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності

Андрошук Геннадій Олександрович
Технології штучного інтелекту:
аналіз патентних трендів 12

Кісінь Наталія Валеріївна
Судова експертиза об'єктів
інтелектуальної власності
в Україні: предмет, завдання
та межі компетенції..... 26

Тимошик Лілія Павлівна
Методика та практика оцінювання
матеріальної шкоди у результаті
порушення прав інтелектуальної
власності за методом прямої
капіталізації доходу 41

Криміналістика і судова експертиза

Архіпов Віктор Віталійович
Судова експертиза
криптовалюти 63

Кривоножко Галина Євгенівна
Проблемні питання визначення
рефайлінгу як одної із складових
кіберзлочину в Україні під час
виконання судових експертиз
(експертних досліджень) 80

**Крупка Ярослав Анатолійович,
Краляк Марина Олександрівна,
Костенко Тетяна Вікторівна,
Зав'ялова Олена Леонідівна**
Злочини в сфері охорони та
раціонального використання надр:
досудове розслідування, судова
експертиза 87

Проблеми сучасного конституціоналізму

Рудик Петро Андрійович
Подальша трансформація положень
конституції французької республіки
в процесі здійснення конституційної
реформи 2008 року 100

Федоренко Владислав Леонідович
Утвердження основних моделей
і легітимних механізмів прийняття
конституцій: світовий досвід
для України 117

Шкляр Іванна Володимирівна
Суб'єкти конституційного права на
медичну допомогу із застосуванням
трансплантації 133

Питання публічного права

Батманова Вікторія Віталіївна
Гарантії забезпечення законності
надання публічних послуг
у сфері соціального захисту
населення 141

Берназюк Ян Олександрович
Принцип легітимних очікувань
(legitimate expectations):
поняття та зміст..... 147

Колос Ольга Валеріївна
Проблеми правозастосування
статті 325 кримінального кодексу
України в умовах поширення
вірусу Covid-19 163

Манько Геннадій Валерійович
Зарубіжний досвід здійснення
адміністративних процедур
у сфері захисту довкілля
та природних ресурсів.....175

Шкляр Іванна Володимирівна
Донорство – невід’ємна складова
забезпечення реалізації права на
медичну допомогу із застосуванням
трансплантації.....182

Питання приватного права

Прихожанов Валерій Олександрович
Шляхи підвищення
конкурентоспроможності
суб’єктів господарювання.....190

Сучасні технології управління в державі

**Михайловська Олена Василівна,
Старченко Григорій
Володимирович,
Дука Анастасія Петрівна**
Прогресивні управлінські
технології в публічній сфері 198

Чернов Сергій Валерійович
Концептуальні засади запровадження
проектного підходу в публічному
управлінні сучасної держави.....205

Функціонування і розвиток механізмів державного управління

Столар Вадим Михайлович
Механізми вдосконалення системи
державних послуг в Україні (на
основі міжнародного досвіду) 218

Концептуальні засади державної служби

Алюшина Наталія Олександрівна
Науково-методичний супровід
процесу управління персоналом
у державних органах.....226

**Шевченко Сергій Олексійович,
Мунько Анна Юріївна**
Від державного до публічного
управління: трансформаційний
фокус професійної підготовки 237

Колос Ольга Валеріївна,

кандидат юридичних наук, заступник завідувача кафедри національної безпеки Навчально-наукового інституту права імені князя Володимира Великого, Міжрегіональна Академія управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел. +38(066)5091114, e-mail: o.kolosso@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0412-1531>

ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 325 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОШИРЕННЯ ВІРУСУ COVID-19

Анотація. Охорона здоров'я населення є конституційно гарантованою та є об'єктом кримінально-правової охорони. Дана стаття присвячена дослідженню проблем правозастосування статті 325 Кримінального кодексу України, яка передбачає кримінальну відповідальність за порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням, в умовах поширення вірусу COVID-19.

Первинна редакція статті 325 Кримінального кодексу України 2001 року мала назву «Порушення правил боротьби з епідеміями» і до 2009 року вона передбачала покарання у виді штрафу до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арешту на строк до шести місяців, або обмеження волі на строк до трьох років.

До введення карантину за цією статтею до кримінальної відповідальності притягалися особи через харчові отруєння, що були результатом масових святкувань. Як показує статистика, в період з 2013-го по 2019 рік суди винесли всього 5 вироків у зазначеній категорії справ.

Кримінальна відповідальність за порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням була підвищена за рахунок зміни штрафу до розміру від однієї тисячі до трьох тисяч неоподаткованих мінімумів громадян. Однак її ефективність – питання доволі дискусійне як у теоретичній, так і у практичній площині. Наше дослідження продемонструвало, що ст. 325 КК України містить ряд проблем, наприклад, таких як бланкетність диспозиції, труднощі у встановленні чіткого переліку заборонених діянь, складнощі відмежування даного складу злочину від подібного складу адміністративного правопорушення (ст.44-3 КУпАП), неспіврозмірність санкцій як злочину, так і правопорушення тощо.

Ключові слова: пандемія, коронавірус, COVID-19, карантин, кримінальна відповідальність, інфекційна хвороба, порушення санітарних правил.

Kolos Olha Valeriyivna,

Candidate of Law, Deputy Head of the National Security Department of the Prince Volodymyr the Great Educational and Scientific Institute of Law, Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, 2 Frometivska Street, tel.+38(066)5091114, e-mail: o.kolosso@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-0412-1531>

PROBLEMS OF LAW ENFORCEMENT

ARTICLE 325 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

IN CONDITIONS OF SPREAD OF COVID-19 VIRUS

Abstract. Population health is a constitutionally guaranteed and is the object of criminal law. This article is devoted to the study of issues of enforcement of Article 325 of the Criminal Code of Ukraine, which provides for criminal liability for violating sanitary rules and norms for the prevention of infectious diseases and mass poisoning, in conditions of distribution of the COVID -19 virus.

Primary version of Article 325 of the Criminal Code of Ukraine in 2001 was called “Violation of the Rules for Fighting Epidemics” and by 2009, it envisaged a punishment in the form of a fine to fifty non-taxable minimum incomes or arrest for a term up to six months, or restrictions on liberty for a term to the three years. March 17, 2009 Art. 325 of the Criminal Code for the first time has been changed, namely, the name of the article was changed and the sanction of an article with a maximum limit to 100 non-taxable minimum incomes of citizens was strengthened. In this form, she lasted to the emergence of a new threatening coronavirus.

Prior to the introduction of quarantine, individuals were attracted to a criminal liability for food poisoning, which were the result of mass celebrations. As shown by statistics, in the period from 2013 to 2019, courts took only 5 sentences in the specified category of affairs.

Criminal liability for violation of sanitary rules and norms for the prevention of infectious diseases and mass poisoning was increased due to a change in a fine to a size of one thousand to three thousand non-taxable minimums of citizens. However, its effectiveness – the issue is rather controversial in the theoretical and in the practical plan. Our study has demonstrated that Art. 325 of the Criminal Code contains a number of problems, for example, such as a blancitude of disposition, difficulties in establishing a clear list of prohibited acts, the difficulties of distinguishing this composition of a crime from a similar composition of an administrative offense, unspecified sanctions as a crime and offenses, etc. .

Keywords: pandemic, Coronavirus, COVID-19, quarantine, criminal liability, infectious disease, violation of sanitary rules.

Постановка проблеми. За часів незалежності Україні довелося зіштовхнутися з декількома епідеміями.

Першим епідемічним викликом став у 2009 році спалах пандемічного грипу А(Н1N1), коли сезонна захворюваність у жовтні почала збільшуватись і набувати нетипових ознак. Швидко подолати епідемію не вдалося і станом на 5 листопада 2009 року було зареєстровано вже понад 700 тис. хворих. Втім, негативні прогнози не підтвердилися, але й підсумкові цифри після підрахунків виявилися вражаючими. За час епідемії в Україні було зареєстровано більше 5,6 млн. випадків захворювання як на грип так і на гострі респіраторні вірусні інфекції (ГРВІ), число лише госпіталізованих досягло 345 тис. хворих, а від ускладнень померло 1125 осіб [1].

Втім для України такий спалах грипу не став єдиним викликом....

Насамперед, на сьогоднішній день наша держава віднесена до групи країн з епідемією туберкульозу, оскільки щороку в Україні виявляють понад 37 тисяч хворих на туберкульоз. Крім цього понад 10 тисяч осіб помирають від цієї хвороби і стільки ж стає інвалідами [2].

Водночас епідемія ВІЛ-інфекції/СНІДу в Україні досягла масштабів, що за даними фахівців з ООН є найнебезпечнішими у Європі. Поширення цієї інфекції не спадає й досі і в країні щороку реєструється понад 12 тис. нових випадків ВІЛ-інфекції [3].

Новим епідеміологічним випробуванням не лише для України, а й для всього світу стало поширення нового різновиду тяжкого гострого респіраторного синдрому (SARS) коронавірусу під назвою SARS-CoV-2 (COVID-19).

У науковій літературі державна політика у сфері охорони здоров'я визначається як сукупність рішень чи обов'язків держави щодо проведення органами влади узгодженого курсу дій у системі надання медичної допомоги, спрямованих на досягнення поставлених завдань з метою поліпшення здоров'я населення держави [4, с. 35].

Дії української влади під час пандемії – це історія сумнівів та експериментів....

28 січня 2020 року, коли ВООЗ висловлювалось проти евакуації іноземців з Китаю посольство України в Китаї наполегливо рекомендувало громадянам покинути країну.

30 січня ВООЗ оголосила міжнародну надзвичайну ситуацію. Наступного дня РНБО порадило прем'єр-міністру Гончаруку заборонити експорт продукції, потрібної для боротьби з епідемією. Уряд проігнорував дану пораду. Лише 11 березня уряд нарешті спромігся заборонити експорт важливих товарів: масок, респіраторів, рукавичок, захисних окулярів, захисних костюмів. До 11 березня ці товари переправляли через кордон тоннами.

На початку лютого 2020 року українські ЗМІ повідомили, що Україна може бути забезпечена дороговартісними тестами не лише з-за кордону, їх можуть також виробляти у себе у відповідних лабораторіях Інституту молекулярної біології і генетики НАНУ. Виявилося, що глава РНБО дав доручення НАНУ займатись розробкою досліджень ще наприкінці січня. В свою чергу, українські вчені повідомили, що тест-системи вітчизняного виробництва вже готові до використання. Проте продовження роботи не було, оскільки в інституті не вистачало ко-

штів навіть щоб виплатити зарплату. Зазначені дії призвели до шквалу критики, проте фінансування так і не було відновлено. Вчені випустили невелику партію тест-систем, але повноцінне виробництво так і не налагоджено до сьогодні [5].

3 березня міністр охорони здоров'я заявила, що в Україні є близько 12 тис. ліжок в інфекційних лікарнях. Міністерство охорони здоров'я з початку епідемії збільшило кількість таких місць з 12 000 до 40 000 ліжко-місць [6]. Втім реальна ситуація далека від статистики. І місцева влада, і влада на рівні МОЗ України офіційно заперечує колапс щодо ліжко-місць. Така ж ситуація і щодо реанімаційних ліжок. ЗМІ час від часу розповідають історії обурених діями медиків людей, які не змогли врятувати своїх близьких через несвочасну допомогу, неналежне медичне лікування, або взагалі про ненадання медичної допомоги як такої. Автор навів лише декілька прикладів, хоча їх перелік можна було б продовжити.

Голова представництва ЄС в Україні Матті Маасікас вважає, що влада України вжила відповідних заходів для подолання пандемії COVID-19, які були своєчасними, саме тому особливих криз не виникало [7]. Втім, не усі дії теперішньої української влади, яка прийняла новий епідеміологічний виклик, можна назвати своєчасними та проведеними на високому організаційному рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на те, що охорона здоров'я населення є конституційно гарантованою та є об'єктом кримінально-правової охорони, наукова спільнота фахівців у галузі кримінального права та кримінології

з початку пандемії активно долучилася до дослідження зазначених проблем у полі правового регулювання. Загалом, кримінально-правові та кримінологічні проблеми, пов'язані із поширенням в Україні та світі гострої респіраторної хвороби COVID-19, висвітлювались у наукових роботах таких науковців, як І. О. Бандурка, А. А. Вознюк, Н. О. Гуророва, Л. М. Демидова, Т. Є. Дунаєва, А. В. Калініна, К. В. Катеринчук, О. С. Козерацька, М. Г. Колодзяжний, О. С. Кузембаєв, О. М. Литвинов, С. О. Мазепа, В. М. Пашков, О. Е. Радутний. С. С. Чернявський та ін. Серед найактуальніших доробків можна вказати такі роботи: «Епідемічна безпека України: слідами коронавірусу» (І. О. Бандурка, О. М. Литвинов), «Глобальна криза та кримінальне право: питання взаємозв'язку» (Л. М. Демидова), «Службова недбалість як передумова поширення COVID-19» (Т. Є. Дунаєва), «Вплив світової пандемії коронавірусу на стан злочинності» (А. В. Калініна), «Проблеми нормативного регулювання забезпечення захисту здоров'я лікарів під час виконання ними професійних обов'язків» (К. В. Катеринчук), «Запобігання злочинності в умовах глобалізації» (М. Г. Колодзяжний), «COVID-19, мікрочіп та кримінальна відповідальність» (О. Е. Радутний).

Мета статті – вивчення проблем правозастосування статті 325 Кримінального кодексу України, яка передбачає кримінальну відповідальність за порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням в контексті поширення нового різновиду тяжкого гострого респіраторного синдрому (SARS) коронавірусу під назвою SARS-CoV-2 (COVID-19).

Виклад основного матеріалу. Первинна редакція статті 325 Кримінального кодексу України 2001 року [8] мала назву «Порушення правил боротьби з епідеміями» і до 2009 року вона існувала в первозданному вигляді. 17 березня 2009 року ст. 325 КК України вперше зазнала змін, а саме – змінена назва статті, посилено санкцію статті з максимальною межею до 100 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, додано кваліфікований склад злочину, який передбачав наслідки у вигляді спричинення загибелі людей та інших тяжких наслідків. У такому вигляді вона і проіснувала до виникнення нового загрозливого коронавірусу.

17 березня 2020 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» [9], який, зокрема, посилив кримінальну відповідальність за вчинення розглянутого злочину, а саме було змінено розмір штрафу (див. Додаток А).

Отже, статтею 325 «Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням» України передбачено відповідальність за наступні дії:

1. Порушення правил та норм, встановлених з метою запобігання епідемічним та іншим інфекційним хворобам, а також масовим неінфекційним захворюванням (отруєнням) і боротьби з ними, якщо такі дії спричинили або завідомо могли спричинити поширення цих захворювань, -

карається штрафом від тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обме-

женням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк.

2. Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, -

караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років [8].

Об'єктом цього складу злочину, на думку Хавронюка М.І. [10, с.885], власне є порядок запобігання епідемічним та іншим інфекційним захворюванням. Між іншим, до інфекційних належать такі захворювання, наприклад, як чума, туберкульоз, холера, дифтерія, віспа, тиф, поліомієліт, кір, правець, грип, тощо. Масове зараження епідемічних та інших інфекційних захворювань означає епідемію.

В свою чергу для об'єктивної сторони злочину є характерним: 1) діяння (дія або бездіяльність), спрямовані на порушення встановлених правил, які зафіксовані в законодавстві з метою запобігання епідемічним захворюванням, а також боротьби з такими хворобами; 2) наслідки у вигляді: а) масового поширення епідемічних та інших інфекційних захворювань; б) загроза розповсюдження таких захворювань; 3) причинним зв'язком між вищезначеними діяннями та наслідками.

Під порушенням правил, що встановлені з метою запобігання епідемічним та іншим інфекційним захворюванням та боротьби з ними, слід розуміти:

1) непроведення в порядку, передбаченому чинним законодавством, медичних оглядів, профілактичних щеплень, дезінфекційних та інших протиепідемічних, а також карантинних заходів;

2) незапровадження особливих режимів та умов праці, навчання, перевезення, перевезення на всій території держави або в окремих її регіонах тощо;

3) неусунення від роботи чи іншої діяльності (наприклад, навчання) осіб, що є носіями збудників інфекційного захворювання.

Варто відмітити, що диспозиція ч.1. ст. 325 ККУ передбачає необхідність настання наслідків у вигляді поширення інфекційного захворювання, на відміну від ст. 44-3 КупАП, в якій настання такого наслідку не вимагається. Крім того, об'єктивна сторона ч. 1 ст. 325 КК передбачає притягнення до відповідальності за *можливість* поширення захворювань. На думку Ковальної С.С., з якою цілком можна погодитись, такий склад кримінального порушення є досить складним для встановлення, адже під нього можна підвести будь-яке правопорушення, яке містить ознаки адміністративного правопорушення і за ст. 44-3 КупАП, оскільки порушення правил карантину людей також може спричинити поширення коронавірусної інфекції [12, с.165].

Диспозиція ст. 325 ККУ є бланкетною і відсилає до доволі чималого масиву чинного законодавства, зокрема це: Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 р.; Закон України «Про ветеринарну медицину» від 25 червня 1992 р.; Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24 лютого 1994 р.; Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 6 квітня 2000 р.; Закон України «Про боротьбу із захворюванням на туберкульоз» від 5 липня 2001р.; Постанова КМУ №893 від 22 серпня

2011 р. «Про затвердження Правил санітарної охорони території України»; Постанова КМУ №1109 від 22 червня 1999 р. «Про затвердження Положення про санітарно-епідеміологічний нагляд в Україні»; Постанова КМУ №1544 від 15 жовтня 2002 р. «Про затвердження переліку робіт і послуг у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, які виконуються і надаються за плату»; Наказ МОЗ України №133 від 19 липня 1995 р. «Про затвердження Переліку особливо небезпечних, небезпечних інфекційних та паразитарних хвороб людини і носійства збудників цих хвороб»; Наказ МОЗ України №595 від 16 вересня 2011 р. «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу медичних імунобіологічних препаратів»; Наказ МОЗ України №280 від 23 липня 2002 р. «Щодо організації проведення обов'язкових профілактичних медичних оглядів працівників окремих професій, виробництв і організацій, діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення і може призвести до поширення інфекційних хвороб». І це далеко не увесь перелік нормативно-правових актів України з даного питання...

В такому разі наявна проблема, оскільки, громадянин не може і не повинен знати всі правила і норми, а лише ті, що відображені в нормативно-правових актах, що були оприлюднені. З цього приводу Мазепа С. висловлює наступну позицію: «У Конституції України вказано, що незнання закону не звільняє від кримінальної відповідальності, а як бути, якщо правила та норми знаходяться у Постанові КМУ, яка не є законом?» [13, с.146]

В свою чергу Харитонов С.О. [14, с. 363] зазначає, що у тих випадках, коли кримінальний закон відсилає до закону іншої галузі права, проблем з ознайомлення оприлюднених нормативно-правових актів не виникає. Те саме стосується й постанов Кабінету Міністрів України (крім постанов, що містять інформацію з обмеженим доступом), які повинні бути офіційно опубліковані та оприлюднені. Втім якщо кримінальний закон своєю бланкетною диспозицією відсилає до нормативно-правових актів, що не є законами або постановами КМУ (наприклад, Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень, які затверджені наказом МОЗ України), виникають важливі проблеми:

по-перше – цих нормативних актів велика кількість, а іноді вони суперечать один одному, складним є й питання щодо вирішення, який з них має більшу юридичну силу;

по-друге, навіть досвідчені юристи не в змозі знати таку величезну кількість нормативно-правових актів, а коли мова йде про пересічного громадянина тим паче;

по-третє, ці нормативно-правові акти не оприлюднюються, і тому особа, яка порушила правила поведінки, що містяться в нормативно-правовому акті, який не має силу закону або постанови Кабміну України, а саме це порушення є складовою бланкетної диспозиції кримінально-правової норми, не повинна притягуватися до кримінальної відповідальності.

В іншому випадку, мова йде про пряме порушення приписів Конституції України! [14, с.363]

Суб'єктом даного складу злочину є спеціальний суб'єкт. Таким спеціальним суб'єктом можуть бути лише особи, до службових обов'язків яких входить виконання спеціальних правил, що встановлені з метою запобігання інфекційним захворюванням і боротьби з ними (наприклад, працівники санітарно-епідеміологічної служби, службові особи органів місцевого самоврядування чи органів державної виконавчої влади, службові особи підприємств, установ та організацій) [10, с.885].

Слід відмітити, що 16 березня 2020 року Голова комітету ВР з питань здоров'я нації Михайло Радучький під час брифінгу заявив про посилення відповідальності за порушення санітарного законодавства. І мова йшла про звичайних громадян. Радучький зазначив, що норму ст. 325 КК будуть інкримінувати впродовж наступних трьох місяців до всіх, тобто на найближчі три місяці, і за його словами, суб'єкт повинен бути загальним, у той же час стосуватися лише коронавірусу [11]. Варто відмітити, що у науковій літературі питання щодо суб'єкта досліджуваного складу злочину вирішено доволі однозначно – це спеціальний суб'єкт. Аналіз судової практики це підтверджує. Водночас зміни, що були внесені, не містять жодних вказівок з приводу зміни суб'єкта зі спеціального на загальний.

На думку Хавронюка М.І. суб'єктивна сторона злочинів, передбачених зазначеною статтею характеризується умислом або необережністю, які стосуються порушення встановлених правил, а також непрямим умислом або необережністю в разі наслідку, що відбудеться у вигляді поширення заразних

захворювань а з іншого боку прямим умислом, якщо є наслідки у вигляді загрози поширення [10, с.885].

До початку 2020 року притягнення до кримінальної відповідальності за зазначеною статтею було рідкістю. Статистика показує, що в період з 2013-го по 2019 рік суди винесли всього 5 вироків у зазначеній категорії справ [15]. До введення карантину до кримінальної відповідальності за подібні злочини притягалися особи через харчові отруєння, що були результатом масових святкування: весілля, випуски, дні народження. Саме тому, ця стаття в більшості випадків не застосовувалася. Наприклад, згідно з даними прокуратури за 2019 рік на всю Україну було зареєстровано лише 70 кримінальних проваджень за згаданою статтею, і тільки у семи випадках винним особам було вручено підозру [16].

Детальний розгляд положень ст. 325 КК України, а також її практичного застосування, який був зроблений Вознюком А.А. та Чернявським С.С. дав можливість, виокремити кілька проблем, які пов'язані зі:

1) складнощами відмежування злочину, передбаченого ст. 325 КК України, від адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44-3 КУпАП;

2) труднощами встановлення чіткого переліку заборонених діянь, передбачених ст. 44-3 КУпАП та ст. 325 КК України з огляду на їх розпорошеність у різних нормативно-правових актах, постійну зміну, а також встановлення в певних випадках різних правил на різних територіях;

3) невідповідністю окремих заборон, що утворюють об'єктивну сторону вказаних правопорушень, положенням Конституції України;

4) проблемами чинності кримінально-правової норми, передбаченої ст. 325 КК України, у часі [16, с. 8].

Крім цього, ті ж науковці зауважують, що якщо порівняти розмір штрафу за вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 325 КК України, та адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44-3 КУпАП, то можна дійти таких висновків:

1) мінімальна межа штрафу для злочину й адміністративного правопорушення однакова – тисяча неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;

2) максимальна межа штрафу в адміністративному правопорушенні для громадян становить до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів, а для посадових осіб – до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян; для злочинів такої диференціації верхньої межі штрафу немає;

3) необґрунтованим видається той факт, що за вчинення адміністративного правопорушення максимальна межа штрафу є значно суворішою, ніж для злочину [17, с. 13].

Висновки. Кримінальна відповідальність за порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хворобам та масовим отруєнням була підвищена за рахунок зміни штрафу до розміру від однієї тисячі до трьох тисяч неоподаткованих мінімумів громадян. Однак її ефективність – питання доволі дискусійне як у теоретичній, так і у практичній площині. Наше дослідження продемонструвало, що ст. 325 КК України містить ряд проблем, наприклад, таких як бланкетність диспозиції, труднощі у встановленні чіткого переліку заборонених діянь, складнощі відмежування даного складу злочину від подібного складу

адміністративного правопорушення (ст.44-3 КУпАП), неспіврозмірність санкцій як злочину, так і правопорушення, а також ін. Зважаючи на пропозицію Голови комітету ВР з питань здоров'я нації М. Радучького, питання суб'єкта даного складу злочину (спеціальний чи загальний?) також доволі актуальне і потребує подальших наукових досліджень, а за умови належної аргументації і подальших законодавчих пропозицій. Крім цього, проблема

чинності встановленої кримінальної відповідальності на протязі всього лише трьох місяців/періоду карантину ще більше підвищує градус проблематики і становить певний науковий інтерес для подальших наукових досліджень, як і вивчення статистичних даних Генеральної прокуратури України, а також даних Єдиного державного реєстру судових рішень протягом 2020-2021 років.

Додаток А

**Порівняльна таблиця
статті 325 Кримінального кодексу України**

Первинна редакція КК України 2001 р.	2009	2020
	Закон України «Про внесення змін до статті 325 Кримінального кодексу України» 17 березня 2009 року № 1125-VI	Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» 17 березня 2020 року № 530-IX ¹
Стаття 325. Порушення правил боротьби з епі- деміями Порушення правил, встановлених з метою запобігання епідеміч- ним та іншим заразним захворюванням і бо- ротьби з ними, якщо ці дії спричинили або завідомо могли спри- чинити поширення цих захворювань, – карається штрафом до п'ятдесяти неоподатко- ваних мінімумів до- ходів громадян або ареш- том на строк до шести	Стаття 325. Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфек- ційним захворюванням та масовим отруєнням 1. Порушення правил та норм, встановлених з метою запобігання епідемічним та іншим інфекційним захворю- ванням, а також масовим неінфекційним захво- рюванням (отруєнням) і боротьби з ними, якщо такі дії спричинили або завідомо могли спри- чинити поширення цих захворювань, –	Стаття 325. Порушення сані- тарних правил і норм щодо запобігання інфекційним хво- робам та масовим отруєнням 1. Порушення правил та норм, встановлених з метою запобі- гання епідемічним та іншим інфекційним хворобам, а та- кож масовим неінфекційним захворюванням (отруєнням) і боротьби з ними, якщо такі дії спричинили або завідомо могли спричинити поширен- ня цих захворювань, – карається штрафом від тисячі до трьох тисяч неоподаткову- ваних мінімумів доходів гро- мадян або арештом на строк

¹ В редакції Закону № 530-IX від 17.03.2020 – діє протягом **трьох місяців** з дня опублікування Закону, з урахуванням змін, внесених Законом № 540-IX від 30.03.2020. Наразі дія продовжена на період карантину.

місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років.	карається штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років. 2. Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.	до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк. 2. Ті самі діяння, якщо вони спричинили загибель людей чи інші тяжкі наслідки, караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.
---	---	--

СПИСКИ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Рябченко М., Якунов Є. Вірус-на епідемія 2009: як це було // УКРІНФОРМ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2880632-virusna-epidemia-2009-akce-bulo.html>

2. Процюк Р.Г. Сучасні проблеми епідемії туберкульозу в Україні: причини та шляхи її подолання // Спеціалізований медичний портал Health-ua.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://healthua.com/articles/2977.html>

3. Афанасьєв Є. Нові кроки на шляху розв'язання проблеми ВІЛ/СНІДу в Україні // Спеціалізований медичний портал Health-ua.com [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://health-ua.com/article/18144-nov-kroki-na-shlyahu-rozvyazannya-problemi-vlsndu-v-ukranz-nagodi-dnya-boro>

4. Щепин О. П. О государственных механизмах реформы здравоохранения / О. П. Щепин, В. С. Нечаев // Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины. – 1997. – № 1. – С. 34 – 38.

5. Решук К., Лукашова С. Історія сумнівів та експериментів. Як українська влада боролася з коронавірусом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/articles/2020/05/21/7252503/>

6. З початку епідемії COVID-19 кількість ліжок-місць для лікування пацієнтів з коронавірусною хворобою збільшено у три рази // Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3186545-posol-es-kaze-so-pravilnist-dij-ukraini-u-borotbi-z-covid19-vidcuv-na-sobi.html>

7. Посол ЄС каже, що правильність дій України у боротьбі з COVID-19 «відчув на собі» // УКРІНФОРМ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3186545-posol-es-kaze-so-pravilnist-dij-ukraini-u-borotbi-z-covid19-vidcuv-na-sobi.html>

8. Кримінальний кодекс України (первинна редакція) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20010405#Text>

9. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20#Text>

10. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. – 5-те вид., переробл. Та доповн. / За ред.. М.І. Мельника, М.І.Хавронюка. – К.: Юридична думка, 2008. – 1216 с. – С.885.

11. Армія почне патрулювати міста? // Адвокат Головин // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://advocate-holovin.com.ua/page/5/?lang=en>

12. Ковальова С.С. Відповідальність за порушення карантину та санітарних правил і норм щодо запобігання поширенню корона вірусної інфекції (COVID-19) в Україні // Право. Людина. Довкілля. – Вип. 11, № 2. – 2020. – С. 158-168.

13. Мазепа С. Кримінальна відповідальність за порушення карантину в умовах пандемії COVID-19 // Актуальні проблеми правознавства. – № 2 (22). – 2020. – С. 143-149.

14. Харитонов С.О. Бланкетні норми кримінального права: особливості та допустимі межі їх застосування у кримінальному законодавстві // Концептуальні засади нової редакції Кримінального кодексу України : матеріали міжнар. наук. конф., м. Харків, 17–19 жовт. 2019 р. / редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.), А. П. Гетьман, Ю. В. Баулін та ін. – Харків : Право, 2019. – 500 с.

15. Хімченко С.А., Фалес О.Г. Кримінальна відповідальність за поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) / С. А. Хімченко, О. Г. Фалес // Правове життя сучасної України : у 3 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 трав. 2020 р.) / відп. ред. М. Р. Аракелян. – Одеса : Гельветика, 2020. – Т. 3. – С. 149-151.

16. Гупало К. COVID-19: що не так із запровадженою кримінальною й адміністративною відповідальністю? // ЮРИСТ & ЗАКОН. – № 11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA013580

17. Вознюк А.А., Чернявський С.С. Порушення правил і норм щодо запобігання COVID-19: актуальні проблеми кримінальної та адміністративної відповідальності // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2020. – № 1 (19). – С. 8-19.

REFERENCES:

1. Riabcheniuk, M., Yakunov, Ye. (2020). Virusna epidemiia 2009: yak tse bulo [Viral

epidemic 2009: how it was]. *www.ukrinform.ua*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2880632-virusna-epidemia-2009-ak-ce-bulo.html> [in Ukrainian].

2. Protsiuk, R.H. (2015). Suchasni problemy epidemii tuberkulozu v Ukraini: prychyny ta shliakhy yii podolannia [Modern problems of the tuberculosis epidemic in Ukraine: causes and ways to overcome it]. *healthua.com*. Retrieved from <http://healthua.com/article/16372-suchasn-problemi-epdem-tuberkulozu-v-ukran-prichini-ta-shlyahi--podolannya> [in Ukrainian].

3. Afanasiev, Ye. (2015). Novi kroky na shliakhu rozviazannia problemy VIL/SNIDU v Ukraini [New steps towards solving the problem of HIV/AIDS in Ukraine]. *healthua.com*. Retrieved from <https://healthua.com/article/18144-nov-kroki-na-shlyahu-rozvyazannya-problemi-vlsndu-v-ukranz-nagodi-dnya-boro> [in Ukrainian].

4. Shchepin, O.P., Nechaev, V.S. (1997). O gosudarstvennykh mekhanizмах reformy zdavookhraneniya [On the state mechanisms of health care reform]. *Problemy sotsialnoy gigieny, zdavookhraneniya i istorii meditsiny – Problems of social hygiene, health care and history of medicine*, 1, 34-38 [in Russian].

5. Reshchuk, K., Lukashova, S. (2020). Istoriia sumniviv ta eksperymentiv. Yak ukrainska vlada borolasia z koronavirusom [History of doubts and experiments. How the Ukrainian authorities were fighting the coronavirus]. *www.pravda.com.ua*. Retrieved from <https://www.pravda.com.ua/articles/2020/05/21/7252503/> [in Ukrainian].

6. Z pochatku epidemii COVID-19 kilkist lizhko-mists dlia likuvannia patsientiv z koronavirusnoiu khvoroboiu zbilsheno u try razy [Since the beginning of the COVID-19 epidemic, the number of beds for the treatment of patients with coronavirus has tripled]. (2020). *www.kmu.gov.ua*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/news/z-pochatku-epidemiyi-covid-19-kilkist-lizhko-misc-dlya-likuvannya-paciyentiv-z-koronavirusnoyu-hvoroboyu-zbilsheno-u-3-razi> [in Ukrainian].

7. Posol YeS kazhe, shcho pravylnist dii Ukrainy u borotbi z COVID-19 «vidchuv na sobi» [EU Ambassador says he “felt himself” the correctness of Ukraine’s actions in the fight against COVID-19]. (2021). *www.ukrinform.ua*. Retrieved from <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3186545-posol-es-kaze-so-pravilnist-dij-ukraini-u-borotbi-z-covid19-vidcuv-na-sobi.html> [in Ukrainian].

8. Kryminalnyi kodeks Ukrainy : vid 5 kvitnia 2001 roku, № 2341-III [Criminal Code of Ukraine from April 5, 2001, № 2341-III]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20010405#Text> [in Ukrainian].

9. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiakikh zakonodavchikh aktiv Ukrainy, spriamovanykh na zapobihannia vynyknenniu i poshyrenniu koronavirusnoi khvoroby (COVID-19)» : vid 30 bereznia 2020 roku, № 540-IX [Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Aimed at Preventing the Occurrence and Spread of Coronavirus Disease (COVID-19)” from March 30, 2020, № 540-IX]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20#Text> [in Ukrainian].

10. Melnyk, M.I., Khavroniuk, M.I. (Eds.). (2008). *Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy [Scientific and practical commentary on the Criminal Code of Ukraine]*. (5th ed., rew.). Kyiv: Yurydmychna dumka [in Ukrainian].

11. Armiiia pochnie patroliuvaty mista? [Will the army start patrolling the cities?]. (2020). *advocate-holovin.com.ua*. Retrieved from <https://advocate-holovin.com.ua/page/5/?lang=en> [in Ukrainian].

12. Kovalova, S.S. (2020). Vidpovidalnist za porushennia karantynu ta sanitarnykh pravyl i norm shchodo zapobihannia poshyrenniu korona virusnoi infektsii (COVID-19) v Ukraini [Responsibility for violation of quarantine and sanitary rules and regulations to prevent the spread of coronavirus viral infection (COVID-19) in Ukraine]. *Pravo. Liudyna. Dovkillia – Law. Man. Environment*, 11(2), 158-168 [in Ukrainian].

13. Mazepa, S. (2020). Kryminalna vidpovidalnist za porushennia karantynu v umovakh pandemii COVID-19 [Criminal liability for violation of quarantine in a pandemic COVID-19]. *Aktualni problemy pravoznastva – Actual problems of jurisprudence*, 2(22), 143-149 [in Ukrainian].

14. Kharytonov, S.O. (2019). Blanketni normy kryminalnoho prava: osoblyvosti ta dopustymi mezhi yikh zastosuvannia u kryminalnomu zakonodavstvi [Blanket norms of criminal law: features and admissible limits of their application in the criminal legislation]. V. Ya. Tatsii, et al. (Eds.). *Kontseptualni zasady novoi redaktsii Kryminalnoho kodeksu Ukrainy – Conceptual bases of new edition of the Criminal code of Ukraine* : Proceedings of the international scientific conference. (pp. 361-364). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

15. Khimchenko, S.A., Fales, O.H. (2020). Kryminalna vidpovidalnist za poshyrennia koronavirusnoi khvoroby (COVID-19) [Criminal liability for the spread of coronavirus disease (COVID-19)]. M. R. Arakelian (Eds.). *Pravove zhyttia suchasnoi Ukrainy – Legal life of modern Ukraine* : Proceedings of the international scientific-practical conference. (Vols. 3). (pp. 149-151). Odesa: Helvetyka [in Ukrainian].

16. Hupalo, K. (2020). COVID-19: shcho ne tak iz zaprovadzhenoio kryminalnoio y administratyvnoio vidpovidalnistiu? [COVID-19: what is wrong with the introduced criminal and administrative liability?]. *Yuryst & Zakon – Lawyer & Law*, 11. Retrieved from https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA013580 [in Ukrainian].

17. Vozniuk, A.A., Cherniavskiy, S.S. (2020). Porushennia pravyl i norm shchodo zapobihannia COVID-19: aktualni problemy kryminalnoi ta administratyvnoi vidpovidalnosti [Violation of rules and regulations for the prevention of COVID-19: current issues of criminal and administrative liability]. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav – Legal Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 1(19), 8-19 [in Ukrainian].